

bilimname XXXII, 2016/3, 109-145
Geliş Tarihi: 14.05.2016, Yayın Tarihi: 30.12.2016
doi: <http://dx.doi.org/10.21646/bilimname.2016.14>

ÇOCUKLARIN AİLE İÇİNDE ŞİDDETE MARUZ KALMALARI VE DİNDARLIKLARI ÜZERİNE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

Yasemin DAVARCI^a

Hasan KAYIKLIK^b

Öz

Aile, şiddet ve din kavramları geçmişi insanın varoluşuna kadar uzanan, insan hayatında varlığını ve etkisini tarihin tüm dönemlerinde koruyan unsurlardır. Kimi zaman problem, kimi zaman çözüm olarak karşımıza çıkan bu kavramlar insanın yeryüzünde varoluş sürecine katkı sağlayan önemli olgulardır. Ele alınış ve algılanış biçimleri, rolleri ve işlevleri, sebep ve sonuçları hatta tanımlanmaları bile toplumdan topluma kültürden kültüre zamana ve mekâna göre değişip dönüşmüştür. Bu araştırma çocukların aile içinde şiddete maruz kalmaları ile onların dindarlık durumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak üzere planlanmıştır. Çok geniş ve karmaşık bir konu olan şiddet; aile içi şiddet başlığı altında aile içinde çocuğa yönelik şiddet olarak sınırlandırılmıştır. Ebeveynlerinden çocuğa doğru olmak üzere; çocukların aile içinde maruz kaldıkları şiddet ile onların dindarlıkları arasındaki ilişkinin ne olduğu ya da olabileceği, çocukların dini yaşantıları ile maruz kaldıkları şiddet durumları arasında bir ilişkinin olup olmadığı, varsa ne yönde bir ilişki olduğu, bunların birbirini nasıl etkilediği sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezleri test etmek için IBM SPSS 21 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alpha analizi, ortaya çıkan değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve anlamlılık düzeyini belirlemek için Paersonkorelasyon testi, ilişkinin yapısını belirlemek için ise regresyon analizi yapılmıştır. Karşılaştırmalar için T-testi ve ANOVA testinden yararlanılmıştır. Adana ilinde lise seviyesinde eğitim öğretim gören 13-18 yaş aralığında bulunan 505 öğrencinin katılımıyla tarama yöntemi ve anket tekniği ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda çocuğun dindarlığı ile aile içinde şiddete maruz kalması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak çocuğun dindarlığının inanç boyutu ile aile içinde şiddete

^a Doktora Öğrencisi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, yasemindavarci@yahoo.com

^b Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, hkayiklik@cu.edu.tr

maruz kalma düzeyi arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Aile içi şiddet, Çocuğa yönelik şiddet, Dindarlık.

Giriş

Aile içi şiddet dünyada ve ülkemizde her geçen gün varlığını biraz daha hissettiren büyük bir biyo-psiko-sosyal sorun haline gelmiştir. Bu sorun, son zamanlarda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerini fazlaca meşgul eden güncel bir konudur. Haberlerde, yazılı ve görsel basında sosyal medyada hemen hemen her gün yer alan aile içi şiddet olayları şiddetin modellenerek artmasına, eskiye göre daha belirgin ve görünür hale gelmesine neden olmaktadır. Öte yandan medyanın sıkça kullandığı bu olgunun halkın bazı kesimleri tarafından sıradan karşılanmaya, normalleşmeye hatta kabul görmeye başladığı da gözlemlenmektedir.

Araştırmada geçmiş yıllarda medyada çok sık yer verilmeyen, toplumun büyük bir kısmı tarafından göz ardı edilen, üstü örtülen bir konu olan aile içi şiddetin çocuğa yansıyan kısmına yer verilecektir. Son günlerde hemen hemen her gün çocuklarla ilgili cinsel istismar haberleri medyaya yansımaktadır. Çocuklar özellikle kendilerini korumakla mükellef kişilerce bile istismara maruz kalmaktadır. Hatta toplumda dini temsil eden kurumlarda kalan çocukların bile istismara uğradığı yönünde çıkan haberlere şahit olunmaktadır (http1, 2, 3, 4).

Tarih boyunca çocuğa yönelik şiddet çok sık rastlanan ve toplumlar tarafından meşru sayılabilen bir şiddet türüdür. Bazı anne babalar tarafından kabul gören bir terbiye ve disiplin mekanizması olarak kullanılan çocuğa şiddet aile içinde oldukça yaygın bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Üstelik anne babalar şiddet içeren davranışlarının büyük bir kısmını şiddet kapsamında algılamamaktadırlar. Bu konuda son derece bilinçli ve eğitimli ailelerde bile bu tip sorunlara rastlanmaktadır. Şiddetin bütün türleri göz önüne alındığında çocuklar bunların ya tanığı ya da mağduru olmaktadır. Şiddet ortamında büyüyen çocuklar ileri vadede şiddetin taşıyıcısı ve uygulayıcısı haline gelmektedir.

Son zamanlarda yapılan araştırmaların çoğu aile içi şiddetin zannedilenden daha yoğun ve yaygın bir şekilde yaşandığını göstermektedir. Özellikle kitle iletişim araçları bu durumu fazlaca görünür kılmaktadır. Çocuğa yönelik aile içi şiddet, çoğunlukla geleneksel yapı içerisinde göz ardı edilmiş, gizlenmiştir. Geçmişten günümüze pek çok aile tarafından şiddet çocuğa karşı bir disiplin ve terbiye aracı olarak kullanılmıştır. Hal böyle

olunca çocuğa yönelik şiddet sokak ortasında abartılı olmadığı ve kolluk kuvvetlerine yansımadağı müddetçe aile içinde varlığını sürdürmektedir. Çocuğa yönelik şiddet ailenin mahrem alanında gerçekleştiğinden çok fazla müdahale de edilememektedir. Aile içinde şiddete maruz kalan çocuklar genelde bu durumu kabullenmekte ve çevrelerinden saklamaktadırlar.

Bu araştırma aile içinde şiddete maruz kalma konusunda başı çeken çocuklar; onların şiddete maruz kalma düzeyleri ve dindarlıkları üzerine kurgulanmıştır. Çünkü eğer çocukların aile içinde maruz kaldıkları şiddet ile onların dindarlık düzeyleri arasında bir ilişki varsa ve bu ilişkinin yönü belirlenebilirse çocukların şiddete maruz kalmalarının önlenmesi ve onların korunması için yapılan çalışmalara katkı sağlanabilir. Toplumda genel kanı dindar insanların davranışlarında daha itaatkar, kurallara bağlı, daha uyumlu, olumlu ve sabırlı olması gerektiği yönündedir. Kural koyucular karşısında olumlu ve uyumlu davranışlar sergileyen insanların şiddete maruz kalmayacağı ya da daha az maruz kalacağı bilindik bir durumdur. Bu çalışmada çocuğun dindarlığının şiddete maruz kalma düzeyini azaltacağı öngörülmüştür. Nitelikli bir din eğitiminin şiddeti önleme ve azaltma noktasında katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın ana hedefi çocukların dini yöneliminin çocuğa uygulanan şiddet davranışları üzerindeki rolünün ne olduğunun belirlenmesidir. “Çocukların dini yönelimi onların şiddete maruz kalmasında nasıl bir rol oynamaktadır? Çocukların şiddete maruz kalmaları dindarlıklarını nasıl etkilemektedir? Sorularına cevap aranmıştır.

Bu çalışmada “aile içinde çocuğa yönelik şiddet” ile kastedilen ebeveynlerden çocuğa doğru yöneltilen şiddet içerikli tutum ve davranışlardır. Çocuklardan ebeveynlere doğru yöneltilen şiddet davranışları çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bununla birlikte şiddet uygulayan ebeveynlerin dindarlıkları da kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmada odaklanılan diğeri bir konu da şiddete maruz kalan çocukların dindarlık düzeyleridir.

Bu araştırma, örneklem tarama yöntemi (survey) ve anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilen ilişkiisel bir araştırma olup örneklemini 2013-2014 Eğitim-öğretim yılında Adana ili Seyhan ilçesi Dr. M. Feyyaz Etiz Anadolu lisesinde 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda eğitim öğretim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sorularına verilecek cevapların daha sağlıklı, tutarlı ve dengeli olması açısından çalışma grubunun lise seviyesinde eğitim öğretim gören 13-18 yaş grubu çocuklardan oluşması uygun bulunmuştur.

Bu çocuklar gelişim psikolojisi açısından ergenlik döneminde bulunmaktadır ve ergen veya genç olarak adlandırılmaktadırlar. Ancak 0-18 yaş aralığındaki tüm bireyler hukuken çocuk sayıldığı için araştırma başlığında ve içeriğinde çocuk kavramı kullanılmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesindeki 0-18 yaş arasındaki tüm bireyler “çocuk” olarak adlandırılır (ÇHS, 1995;5) ibaresi tercihimizi bu yönde kullanmamızda etkili olmuştur.

Araştırma, özel yurtda ve aile yanında kalan bu öğrencilerden rastgele seçimler yapılarak çalışmaya katkı sağlamak isteyen gönüllüler aracılığı ile yürütülmüştür. 505 katılımcı ile yürütülen bu çalışmada Kayıklık (2003) tarafından oluşturulan ve katılımcının dindarlık düzeyini ölçmeyi amaçlayan Dinsel Yaşayış Ölçeği (DYÖ) ile Sarıbeyoğlu (2007) tarafından geliştirilen ve katılımcının maruz kaldığı aile içi şiddet düzeyini ölçmek için Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu olmak üzere iki çeşit ölçek kullanılmıştır.

Ülkemizde aile içi şiddetin ve aile içinde çocuğa yönelik şiddetin dindarlıkla olan ilişkisi hakkında az sayıda çalışma bulunmaktadır (Öztürk, 2008; Gülmez, 2014). Yapılan araştırmalar daha çok şiddet uygulayanların dindarlığına odaklanmıştır. Araştırmacılar şiddete maruz kalanlara şiddet uygulayıcıların dindarlıkları hakkında sorular sormuş ve alınan cevapları yorumlayarak çalışmışlardır. Literatürde şiddete maruz kalanların dindarlıkları ve şiddete maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bulguların bulunduğu çalışmalar olsa da bu çalışmaların sayısı çok azdır. Çocukların maruz kaldıkları şiddet ve dindarlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma olması hasebiyle bu araştırmanın farklı bir bakış açısı sunduğu söylenebilir.

Elbette tarihin hiçbir döneminde çözüme kavuşturulamamış bir problem olan şiddetin ortadan kaldırılması, tamamen yok edilmesi gibi bir gayemiz yoktur. Ancak, gayemiz problemin bir parçası değil, çözümün bir parçası olabilmektir. Bu anlamda aile içinde çocuğa yönelik şiddetin çocuğun dindarlığıyla ilişkisinin tespitinin çözüm sürecine katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

A. Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet Olgusu

Aile içi şiddet, 2004 yılında Amerikan Aile Hekimleri Akademisi tarafından; çocukların, yetişkinlerin veya yaşlıların bir aile üyesi, eş veya bakım veren kişi tarafından güç ve kontrol kazanmak amacıyla kasıtlı olarak sindirilmesi veya istismar edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Hines & Malley, 2005).

1970'lerde nadir görülen bir olgu olarak değerlendirilen aile içi şiddet olgusu 1962 yılında yapılan çocuk istismarı çalışmalarıyla literatüre girmiştir (Straus, 1992; 211-237). Daha sonra, bu alanda yapılan araştırmalar kadınlara, kardeşlere, yaşlılara, ebeveynlere ve partnerlere yönelik şiddet çalışmaları ile gelişerek devam etmiştir.

Aile içi şiddet, daha önceki tarihlerde akıl hastalığı veya fakirliğin neden olduğu bir sorun olarak değerlendirilirken; 1970' lerde yapılan ampirik çalışmalar sonucunda toplumda yoğun bir şekilde yaşanan bir problem olarak görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde "meşru zor kullanma davranışı" ile "gayri meşru şiddet davranışı" arasındaki ayrım üzerinden tartışıldığı görülen aile içi şiddet, 1980' li yıllara gelindiğinde ise artık kamuoyunun ve sosyal bilimcilerin en önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (Gelles, 1985; 347-367).

Bu konuda farkındalığın artmasıyla birlikte konunun çok geniş ve karmaşık olmasından dolayı araştırmacılar konuyu daraltarak, alt başlıklara indirgeyerek incelemektedirler. Bu başlıklar içinde çocuğa yönelik şiddet başı çekmektedir. Çünkü çocukluğu şiddet ortamında geçmiş bireyler şiddet döngüsünün devam etmesine daha çok katkı sağlamaktadırlar. Bu çocuklar büyüdüklerinde önce taşıyıcısı oldukları şiddetin, uygun ortam ve şartlar oluştuğunda uygulayıcısı durumuna gelmektedirler. Çocuklukta aile içi şiddete maruz kalanların ya da tanık olanların kendi yetişkinlik dönemlerinde şiddeti daha yüksek oranda kullandığını saptayan araştırmalar vardır (Vahip ve Doğanavşargil, 2006; 107-114).

Çocuğa yönelik şiddet; çocuklara anne-babaları veya onlara bakıp gözetmekle görevli kişiler ya da yabancılar tarafından sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmaları olarak tanımlanmaktadır (Ovacık, 2008; 10).

Çocuğa yönelik şiddet literatürde çocuk istismarı olarak geçmektedir. Çocuk istismarı, erişkinlerin henüz reşit olmamış yaştaki kişilere karşı doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleştirdikleri her türlü kötü muamele şeklinde tanımlanmıştır (Yenibaş ve Şirin, 2007). TBMM Araştırma Kurulu Raporu' nda, (2010) istismar, çocuğun ailevi ya da ondan sorumlu olan diğer kişiler tarafından çocuğa uygulanan fiziksel, cinsel veya psikolojik nitelikli kötü davranışların tümünü kapsamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını "*çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyecek olan bir yetişkin, toplum veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışları çocuk istismarı olarak kabul edilir*" şeklinde tanımlamıştır.

Çocuğa yönelik şiddet, geçmişten günümüze çok yaygın ve meşru görülebilen bir şiddet biçimidir. Çocuğa karşı şiddetin yıkıcı etkileri yüzeysel yaralanmalardan tutun sürekli fiziksel, bilişsel ve duygusal bozukluğa hatta ölümlere yol açabilecek noktalara ulaşmaktadır. Aile ortamının çocuk için en güvenli ortam olduğu düşünölmekle birlikte, pek çok anne babanın çocuklarını terbiye etme gerekçesiyle bilinçli ya da bilinçsiz olarak onlara eziyet ettikleri, zarar verdikleri ve onların fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyerek sağlıklı bireyler yetiştirdikleri görölmektedir (Akduman vd., 2005; 9-14). Hökeleli (2007) şiddet eylemlerini gerçekleştiren bireylerin, şiddet davranışı sergilemeyen bireylere kıyasla daha çok aile içi şiddete maruz kalan aile ortamında büyüdüklerini, aile içindeki şiddet veya kötü muameleye ilişkin olumsuzlukların artması ile paralel bir biçimde çocuğun şiddete eğilimli olma olasılığının da arttığını belirtmiştir (61-78).

Çocukların mağduriyetlerinin önde gelen nedeni güçsüz, çaresiz ve savunmasız olmalarından kaynaklanmaktadır. Anne ve babalarına bağımlılıkları onların bu tür bir yaşam biçimini kabullenmelerine neden olmaktadır. Aile içinde yaşanan şiddetten çocuklar farklı biçimlerde etkilenmektedirler. Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu'nda, şiddetin olumsuz etkilerine ilişkin veriler, çocuğa yönelik şiddetin, direkt fiziksel hasardan, uzun süreli psikiyatrik bozukluğa kadar birçok etkiyi kapsadığı şeklindedir. Bu nedenle, çocuğun hayatındaki şiddet sadece sağlığına zararlı olmakla kalmaz, aynı zamanda fiziksel, bilişsel ve duygusal yönlerden gelişimini de olumsuz etkiler (Mian, 2004; 14-19).

Aile içinde yaşanan şiddet durumları tüm aile fertlerini olumsuz etkilese de bu durumdan en çok etkilenen, örselenen, kendini savunamayan, mağdur taraf çocuklar olmaktadır. Çünkü çocuklar genellikle hem şiddete maruz kalan hem de tanık olan konumunda bulunurlar. Örneğin çocuklar kendileri fiziksel şiddete maruz kalmasalar bile annelerinin maruz kaldığı şiddete şahit oldukları zaman ağır bir duygusal şiddete maruz kalmış olurlar. Anne-baba arasındaki devamlı çekişme ve tartışmalar çocuğun gelişimi sırasında onu en fazla yaralayan tecrübelerdir. Genel olarak çocuk anne ve babasını sever ve kendisini her biri ile özdeşleştirir. Anne-baba arasındaki çatışmalar çocuğun kendi kişiliğinde yerleşip, kendi kendisi ile çatışmaya sokar. Tatmin edilmeyen sevgi ve güven duygusu çocuğu duygusal gerilimlere iter ve sonuçta anti sosyal davranışlara kadar uzanan patolojilere neden olur (Saran, 1991; 137). Çocuklar sürüp giden karı-koca kavgalarında anne-babanın ayrılıp kendisinin ortada kalacağına ilişkin korku yaşarlar.

Çocuğa yönelik şiddet toplumun her kesiminde olmasına rağmen daha çok alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde yoğunlaşmaktadır. “Alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler daha çok fiziksel ceza, alay etme, azarlama, bağırma, haklarından yoksun bırakma gibi disiplin cezalarını kullanmaktadır. Oysa orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki aileler daha çok suçlama ve hayal kırıklığı gösterme gibi psikolojik disiplin yöntemlerini kullanmaktadırlar” (Aral, 1991; 39). Sosyo-ekonomik seviyesi düşük ailelerde çocuğa uygulanan şiddetin, polise yansımaları daha fazladır. Üst sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerde ortaya çıkan problemler genelde aile içinde veya uzmanlarca gerekli önlemlerin alınmasıyla, çözüme kavuşmaktadır. Varlıklı ailelerde görülen çocuğa yönelik şiddet uygulamaları, genelde gizli kalmaktadır (Cengiz, 2008; 52). Bu noktada en öne çıkan konu şiddet kısır döngüsüdür. İstismara uğramış çocukların istismarcı olmaları, şiddet kurbanlarının daha sonra şiddet suçlusuna dönüşmeleri, ihmal ve istismar edilmiş çocukların geleceğin potansiyel suçluları olmaları, şiddet döngüsünün sürekliliğine neden olmaktadır. Çocukların sağlıklı bireyler olmaları, yaşadıkları ailenin işlevlerini sağlıklı bir biçimde yerine getirmesiyle mümkündür. Ailenin işlevlerini yerine getirememesi durumunda çocuklar aile içinde çok çeşitli şiddet türlerine (fiziksel şiddet, psiko-sosyal-sözel şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet ve ihmal) maruz kalmaktadır.

B. Çocukların Aile İçinde Şiddete Maruz Kalmaları ve Dindarlıkları Arasındaki İlişki

Aile içi şiddete sebep olan faktörler arasında bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı önemli bir yer tutmaktadır. Dindarlık ile ruh sağlığı arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmaların yer aldığı literatür incelendiğinde dindarlık düzeyi ile yaşamdan memnuniyet, mutluluk, pozitif duygulanım arasında pozitif yönlü, depresyon düzeyi, intihar düşüncesi ve teşebbüsü, alkol ve madde kullanımı arasında negatif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Dindarlığın ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkileri, stres altında bulunan kişilerde, yaşlılarda ve sağlık sorunu yaşayanlarda belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Kayıklık, 2011; 288). Bu bulgulardan hareketle bireylerin ruh sağlığını olumlu yönde etkileyen bir dindarlık tipi ve düzeyi doğrudan olmasa da dolaylı olarak uygulayıcıların göstereceği aile içi şiddet düzeyinde azalmaya ve aile içinde çocuklara yönelik şiddete sebep olabilecek risk faktörlerinin ortadan kalkmasına yardımcı olabileceğini söylemek mümkündür.

Dindarlık, insana barış içinde yaşama, duygularını düzenleme, toplum içinde otokontrol sağlama, olumlu sosyal davranışları artırma ve olumsuzları azaltma konusunda motivasyon kaynağı olarak kullanılabilir. Amerikan kolej öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada “*dua etme*” nin kendi kendine bildirilen öfkeyi ve saldırgan üzerindeki provokasyon etkilerini azalttığı tespit edilmiştir (Bremner, 2011; 832). Karslının (2012) araştırmasında, ibadetlere katılım, örneklemin dini duygulanma düzeyi, içsel dini motivasyonu arttıkça sürekli öfkenin, öfkeyi içe atmanın ve öfkeyi sözlü ve fiziksel saldırganlık şeklinde dışarı yansıtmanın azaldığı, öfke kontrolünün ise arttığı yönünde istatistiksel olarak anlamlı verilere ulaşılmıştır. Çalışma sonunda dindarlığın öfke kontrolünde önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir (67). Aile içinde ebeveynlerin öfke kontrolü yapamaması, öfke ifade tarzlarını bilmemesi çocuğa yönelik şiddete sebep olan faktörler arasında önemli bir yere sahiptir.

Dindarlığın insan hayatında olumlu bir etki yarattığına dair çok çeşitli görüşler bulunmaktadır. Dindarlığın bu görüşlerde belirtilen şiddete neden olabilecek unsurların ortaya çıkmasını önlediği, azalttığı ve şiddet yaşantısı sonrasında kişilere bir takım başa çıkma stratejileri sunduğu görülmektedir. O halde dindarlık doğrudan olmasa bile dolaylı olarak şiddete neden olabilecek saldırgan davranışları azaltıcı bir role sahiptir.

Dinler koydukları inanç esasları kapsamında inananlarının beslenme biçimini, neyi yiyip neyi yiyemeyeceklerini belirleyerek, zararlı alışkanlıklar ve alkol-madde bağımlılığı konusunda olumsuz bir tavır takınırlar (Kayıklık, 2011; 291). Dindarlık ile alkol-madde kullanımı ilişkisinde; a) dinin genel tutumu (teolojik sebep) b) bizzat aile içinde arkadaş ortamında veya dini grup içinde yer almaktan kaynaklanan (sosyal sebep) c) bireyin hayatında dine nasıl bir yer ve değer verdiği, dini nasıl algıladığı, yaşadığı duygusal ve zihinsel süreçler (psikolojik sebep) gibi unsurlar belirleyici bir etkiye sahiptir (293). Bu kapsamda yapılan çalışmalarda alkol-madde bağımlılığı ile dindarlık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (292). Bu tespitlerden ve “...anne ya da babanın veya her ikisinin alkol kullanması, ailede alkolik birinin olması aile üyeleri arasında iletişim kurmakta güçlük çekilmesine yol açmakla birlikte, çocuğa ve eşe karşı da şiddet uygulama sorununu da yaratmaktadır. Aynı şekilde bağımlılık söz konusu olmasa bile sık sık alkol kullanımı evde taciz olasılığını artırmaktadır...” (Küntay ve Erginsoy, 2005; 94) bilgisinden hareketle dindarlık; ev içinde çocuğa yönelik şiddet konusunda ortaya çıkabilecek risk faktörlerini azaltır diyebiliriz.

Çocuğun yakın çevresi onun bütün gelişim alanlarında etkilidir. Bu yakın çevrenin içinde aile birinci sıradadır. Dindarlık düzeyinin anne çocuk ilişkisinin kalitesini olumlu etkilediğine dair çalışmalar bulunmaktadır. Konuyla ilgili bir çalışmada, ergenler dindar babaların daha destekleyici olduklarını bildirmişlerdir. Anne ve babalar ergenlerle ikili ilişkilerde problem çözme konusunda dindarlığın pozitif bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir (King, 2003; 382-395).

Dindarlık, inananlarına bireysel ve sosyal hayatlarını düzenleyen ahlaki kurallar sunan dinlerin inanç ve pratiklerine uyarak olumlu ve istenilen davranışlar (Yapıcı, 2007, 58) arasında bağ kurmayı gerektirir. Dindarlar toplumun normal kabul ettiği davranışları daha fazla yaparken, antisosyal davranışlarından uzak durma eğilimindedir. Anormal davranışlar ile dindarlık arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, “kişilerin dindarlık düzeyi arttıkça tartışma ve münakaşalar doğrudan; kavgalar ise dolaylı olarak azalmaktadır” (Yapıcı, 2007) şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuçlar sadece şiddet uygulayanları değil aynı zamanda şiddete maruz kalanları da etkiler. Böylece şiddete uğrama riski de azalır yorumunu yapmamız yanlış olmaz.

Dünyada dindarlık ve aile içi şiddet arasındaki ilişkiyi inceleyen literatüre bakıldığında, Lilly ve diğerlerinin (2015) çalışmalarında şiddete maruz kalma sonrasında dindarlığın; bireylerin iyileşme ve kendini onarma sürecine olumlu katkıları olduğuna dair sonuçlar göze çarpmaktadır. Lilly ve diğerleri, eş şiddeti ile dindarlık arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında aile içi şiddete maruz kalmış bireylerin şiddet sonrası; hayatta kalma, hayatı anlamlandırma, sıkıntılarla başa çıkma, dünyanın yaşamak için güvenli bir yer olduğuna inanma, travma sonrası stress bozukluğu ile mücadele konularında olumlu etkisi olduğuna dair bulgulara ulaştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada, dindarlığın bireylerin kaygı, tehdit, tehlike algısı vb. olumsuz duygularının düzeyini azalttığına, onlara bu duygularla baş etme stratejileri sunduğuna dair bulgulara ulaşılmıştır. Bunlarla birlikte, şiddete maruziyetin ve travmatik yaşantıların ardından dindarlığa eğilimin, dini faaliyetlere katılımın da arttığına yönelik bulgular da tespit edilmiştir (87-104). Böylelikle dindarlığın; şiddete maruz kalanlar açısından onların şiddet sonrası yaşantılarında da önemli bir rolü olduğu, olumlu etkiler bıraktığı sonucuna varılabilir.

Dindarlık evlilik ve eşler arası ilişkiler noktasında da bireyleri etkiler. Geçmişte yapılmış araştırmalar incelendiğinde pek çoğu ile benzer ve birbirini tamamlar nitelikte sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu

sonuçlardan bazıları şunlardır: Dindar eşler arasındaki sevgi, saygı ve sadakat diğerlerine göre daha fazla; aile içi şiddet daha azdır. Dindar eşler aile hayatı ve çocuk sahibi olmaya daha fazla önem vermekte, eş ve çocuklarına daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Dindar eşlerin evlilik doyumu daha fazladır ve aile hayatlarında daha uzun süre mutlu olabilmektedirler. Dindar eşlerden ibadetlerini yapanlar aile ile ilgili geleneksel değerleri daha fazla önemsemektedirler. Bu eşler daha az boşanmakta olup daha fazla evliliklerini sürdürme eğilimindedirler (Parker et. al, 2011; 82-104). Ebeveynlerin boşanma öncesi, sırası ve sonrası süreçlerinde çocuklar pek çok şiddet türüne maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle doğrudan olmasa bile dindarlığın dolaylı olarak bireylere sağlıklı aile hayatı sunmak suretiyle çocukların şiddete maruz kalmasının önlenebileceği, aile içinde şiddete maruziyet düzeyinin azalabileceği çıkarımı yapılabilir.

Dindarlığın insan hayatında olumsuz bir etki yarattığına dair görüşlere bakıldığında şiddet ile dindarlık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğuna dair tespitlere rastlanılmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Kişinin işlediği bir günahı nedeniyle yaşadığı suçluluk duygusu, kişiyi kaygı ve umutsuzluğa itebilmektedir. Kişi, günahı telafi edemeyeceği düşüncesine saplanırsa yaşadığı bu çıkmaz onu pek çok psikolojik rahatsızlığa ve intihar davranışına sürükleyebilir. Yüksek günahkârlık duygusu düzeyi ile düşük benlik değeri ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, günahkârlık duygusu ile psikolojik sağlık arasında da negatif ilişki bulunmuştur. Sofu Ortodoks veya dogmatik dindarlığın duygusal sıkıntılar ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu savunulur. Kati gereklilik ve zorunluluklara inanan insanlar bu inançları ile kendilerine oldukça sıkıntı vermektedir. Bu tip insanlar katı, hoşgörüsüz ve değişime kapalı olarak betimlenmektedir (Yapıcı, 2002). Dindarlık birçok açıdan irrasyonel düşünce ve duygusal bozulma ile denk görülmektedir. Örneğin, bazı dinlerde dini öğretiler sağlık konusunda kişilere olumsuz etki yapabilir. Bazen dindarlar yaşam kurtarıcı tedavileri sonlandırabilir, bir sorunun tıbbi çözümü yerine dini uygulamalara yönelebilir. Zamanında tıbbi bir çözüme başvurmada gecikme, kan naklini, çocukluk bağışıklamasını, gebelik kontrollerini ve hekim yardımıyla doğum yapmayı reddedebilir, psikiyatrik yardım ile dini müdahaleleri yer değiştirebilir. Hıristiyanlığın insan gelişimini engellediği, Hıristiyanlıkla ağır duygulanım bozuklukları ve şizofreni gelişimi arasında da bağlantı kurulduğu çalışma bulguları da bulunmaktadır (Aydın, 2011; 8-12).

Çocukluğunda kötü muamele gören kişilerle gerçekleştirilen Amprik araştırmaların çoğunda, yetişkin dindarlığı ile çocukluğunda kötü

muameleye maruz kalma arasında ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Babasından şiddet gören bir çocuk babasına karşı negatif tutumlar geliştirirken, yetişkinliğinde babası yerine koyduğu Tanrıya karşı da negatif bir tutum geliştirme olasılığı yüksektir. Mağdurların Tanrı'ya karşı olumsuz görüşlere sahip olma eğilimleri yüksektir ve örgütlü dinler dâhil olmak üzere bir dinin gereklerini yerine getirme eğilimleri düşüktür (Finkelhor et. all., 1989; Biermen, 2005)

Çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalan bireylerin dindarlık ile ilişkilerini inceleyen araştırmalarda; istismara uğramış kişilerin özellikle de cinsel istismara maruz kalanların din ve Tanrı inancını benimseyemedikleri ortaya çıkarılmıştır. Mağdurların, dini pratiklere hayatlarında daha az yer verdikleri, adaletsiz bir dünyada kötü niyetli bir otorite bulunduğunu düşündükleri, Tanrı'ya karşı güven konusunda zorluk yaşadıkları da bulgular arasındadır (Finkelhor, 1989).

Sonuç olarak dindarlık ile aile içi şiddet arasındaki ilişkinin hangi yönde olduğuna dair ne kadar çalışma yapılırsa yapılsın kesin doğru bir sonuca ulaşmak mümkün görünmemektedir. Çünkü iki kavram da çok boyutlu, karmaşık ve dinamiktir. Yukarıda bu ilişkinin hem negatif yönlü hem de pozitif yönlü olabileceğine dair çeşitli bulgular bulunduğu sonucundan hareketle dindarlık için; şiddeti hem azaltıcı hem de artırıcı işlevi olan bir araçtır diyebiliriz. Aynı şekilde aile içi şiddete maruz kalmak da dindarlık düzeyini artırıcı ya da azaltıcı etkisi olan bir durum olabilir.

C. Araştırmanın Hipotezleri

Literatür taraması ve nitel gözlemler sonucunda çocukların aile içinde şiddete maruz kalmaları ve dindarlıklarını iki ana değişken olarak kabul eden bu araştırmada sınanmak üzere geliştirilen hipotezler şunlardır:

Hipotez 1. Çocukların öznel dindarlık algılarına göre dindarlık düzeyleri değişecektir.

Hipotez 2. Çocukların öznel dindarlık algıları ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında bir ilişki vardır.

Hipotez 3. Çocukların dindarlık düzeyleri arttıkça maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyleri azalacaktır.

Hipotez 4. Çocukların dindarlıklarının alt boyutları ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

1. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan soru formu üç ana bölümden oluşmaktadır. Toplam 11 sorunun yer aldığı birinci bölümde katılımcının demografik

özelliklerini öğrenmeye yönelik 9 soru ve öznel dindarlık algısını ölçme amaçlı 2 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde Kayıklık (2003) tarafından oluşturulan ve cevaplayıcının dindarlık düzeyini ölçmeyi amaçlayan Dinsel Yaşayış Ölçeği (DYÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek toplam 30 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise Sarıbeyoğlu (2007) tarafından geliştirilen ve cevaplayıcının maruz kaldığı aile içi şiddeti ölçmek için Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu kullanılmıştır. Bu ölçekte 35 soru yer almaktadır. Araştırmada kullanılan soru formu toplam üç sayfa ve 76 sorudan oluşmaktadır.

a. Ölçeklerin Araştırmaya Uyarlanması

a1. Dinsel Yaşayış Ölçeğinin Araştırmaya Uyarlanması

Araştırmanın örnekleme gereği ölçekteki bazı maddeler lise çağındaki bireylere sorulması uygun olmayacağı için çıkartılmıştır. Bu yüzden örnekleme oluşturan kitle için ölçeğin istatistiksel değerleri güvenilirlik açısından yeniden değerlendirilmiştir. Tüm DYÖ için yapılan ilk güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı 0,931 olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Uyarlanmış DYÖ İçin İlk Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Cronbach Alpha Değeri	Standart Maddeye Dayalı Cronbach Alpha Değeri	N
,931	,944	30

Ölçekteki her maddenin Düzeltmiş Madde-Toplam Korelasyonuna (DMTK) bakıldığında, uyarlanmış ölçekteki 2 maddenin DMTK değerlerinin genel kabul oranı olan 0,35 değerinden küçük çıkmasının ölçeğin genel güvenilirliğini düşürdüğü tespit edilmiştir.

“Cenaze merasimlerine katılıyorum” maddesinin 0,262 ve “Cennet Cehennem diye bir şey yoktur” ters maddesinin 0,240 çıkan DMTK değerleri nedeniyle değerlendirmeden çıkarılmasına karar verilmiştir (**Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**). İki maddenin değerlendirmeden çıkarılmasının ardından yapılan ikinci güvenilirlik analizinde DYÖ nün uyarlanmış halinin Cronbach Alpha katsayısı 0,934’e yükselerek ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Uyarlanmış DYÖ İçin İkinci Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Cronbach Alpha Değeri	Standart Maddeye Dayalı Cronbach Alpha Değeri	N
,934	,947	28

Gerek uygulamadan önce çeşitli nedenlerle gerekse uygulamadan sonra ölçeğin güvenilirliğini artırmak amacıyla çıkarılan maddelerin DYÖ alt boyutlarındaki etkisini ölçmek için ölçek üzerinde yeniden faktör analizi yapılmıştır. İlk etapta tüm ölçeğin faktör analizine uygunluğunu test etmek için veri KMO (Kaiser Mayer Olkin) ve Bartlett Testine tabi tutulmuştur.

Tablo 3: Uyarlanmış DYÖ için KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Örnek Yeterliliği için Kaiser-Mayer-Olkin Ölçümü	Bartlett Küresellik Testi		
	Yaklaşık Ki Kare	df	p
,926	11301,014	378	,000

KMO sonuçlarına göre 0,926 sonucunu veren ölçek faktör analizine son derece uygun olup, Bartlett Küresellik testinde $p < .05$ sonucu ile ölçeğin normal dağılıma uygunluğunu ve korelasyon matrisinin birim matristen uzak yapıda olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

Faktör analizi uygulanan tüm ölçekte 3 alt boyut tespit edilmiş ve bu boyutların Kayılık (2003) tarafından oluşturulan ölçekteki ile aynı şekilde ayrıştığı, maddelerin aynı boyutların altında sınıflandırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca her maddenin ilgili faktör yükleri yeniden hesaplanmıştır (Ek - B).

Tüm bu analizler sonucunda uyarlanmış DYÖ' nün istatistiksel olarak güvenilir olduğu ve Kayılık' ın ürettiği ölçek ile aynı alt boyutlarda yorumlanabileceği söylenebilir. Sonuçta değerlendirme aşamasında ölçeğin 28 maddesi kullanılmıştır (Ek - B)

a.2. Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formunun Araştırmaya Uyarlanması

Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu Sarıbeyoğlunun (2007) oluşturduğu şekilde kullanılmıştır. Ancak özgün çalışmada birkaç farklı ölçek

ile beraber kullanıldığından bu ölçek için de yeniden güvenilirlik analizi çalışması uygulanmıştır.

Tüm maddelerin hesaplamaya katıldığı ilk analiz sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,883 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: *Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu İlk Güvenilirlik Analizi Sonuçları*

Cronbach Alpha Değeri	N
,883	35

Ancak ölçeğin “Gelişimi Destekleme” boyutundaki maddeler ters çevrilmiş olarak hesaplanmasına rağmen bu araştırmada çok düşük Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon (DMTK) değerleri vermişlerdir (Ek - C).

Ek-D’ deki Madde Toplam istatistiklerine bakıldığında “Gence bazen çok sert bazen çok yumuşak davranmak” maddesinin 0,216 değeri, “Gencin yaşına ve gelişim düzeyine uygun spor aktivitelerine yönlendirilmesi” maddesinin 0,194 değeri, “Gence zaman ayırmak ve ortak etkinliklerde bulunmak” maddesinin 0,308 değeri, “Genç cinsellikle ilgili sorular sorduğunda yaşına uygun doğru cevaplar verilmesi” maddesinin 0,048 değeri, “Genci tutarlı bir şekilde eğitmek ancak gerektiğinde esnek davranabilmek” maddesinin 0,248 değeri, “Gencin kendi kendine yetebilmesini sağlayacak deneyimlerinin desteklenmesi” maddesinin 0,181 değeri, “Gencin kendini ifade etmesine olanak sağlamak” maddesinin 0,225 değeri ve “Gencin gelişimini destekleyen fırsat ve ortamlar yaratmak” maddesinin 0,271 değeri ile genel kabul değeri olan 0,35 ten küçük olmaları nedeniyle testin güvenilirliğini düşürdükleri için değerlendirme dışı tutulmalarına karar verilmiştir. 0,342 değerine sahip “Gencin yanında küfürlü konuşulması” maddesinin diğer maddelerden farklı olarak destekleme boyutunu ölçmemesi ve şiddet boyutunun bir parçası olduğu düşünüldüğünden, kritik değerdeki maddenin bir sonraki test için de hesaplamada kalmasına karar verilmiştir. Bahsedilen tüm maddeler hesaplamadan çıkartılarak yapılan analizde ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,925’e yükselerek ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca 0,35’in altında DMTK değerine sahip madde kalmamıştır (Tablo 5). Sonuç olarak değerlendirme aşamasında ölçeğin 26 maddesi kullanılmıştır.

Tablo 5: Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu İkinci Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Cronbach Alpha Değeri	N
,925	26

b. Araştırma Verilerinin Analizinde Kullanılan Teknikler

Anketler 592 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. 87 tane anket formu soruların tamamının doldurulmaması, tüm seçeneklerin aynı işaretlenmesi, bir soru için birden çok seçenek işaretlenmesi, örneklem profiline uymayan demografik bilgiler verilmesi (örneğin çok küçük veya yüksek yaş), soru formunu cevaplamayı reddetme nedenlerinden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Analizler 505 tam cevaplı ve geçerli anket formu üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucu elde edilen veriler IBM SPSS 21 (Statistical Package for Social Sciences) yazılımı ile analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alpha analizi yapılmıştır. Ortaya çıkan değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve anlamlılık düzeyini belirlemek için Paersonkorelasyon testi, ilişkinin yapısını belirlemek için ise regresyon analizi yapılmıştır. Ölçekleri boyutlandırmak için faktör analizi, ölçeklerin gerçekleşen ve tahmin edilen ortalamalarını karşılaştırmak için Tek örneklem T-testi, ölçek ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız örnekler T-testi kullanılmıştır. Bir değişkene ait ikiden daha çok grubun ortalamalarını karşılaştırmak için ANOVA kullanılmıştır.

c. Araştırma Bulguları

c.1. Dinsel Yaşayış Ölçeği Bulguları

c.1.1. Dinsel Yaşayışın İnanç Boyutu ile İlgili Bulgular

DYÖ' nün inanç boyutu soruları tek tek incelendiğinde ortalamalarının 3'lü ölçekte en yüksek puan olan "tamamen katılıyorum"a son derece yakın olduğu görülmektedir. Örneklemde inanç boyutunun ölçümü de bu nedenden dolayı yüksek çıkmıştır. En yüksek ortalama puan "Allah yaptığımız her şeyi bilir" maddesinde ortaya çıkarken, en düşük ortalama puan "Öldükten sonra ahiret denilen sonsuz bir hayat olacaktır" maddesinden elde edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: DYÖ İnanç Boyutu Maddeleri Ortalama Değerleri

Maddeler	\bar{X}	N	S
Allah yaptığımız her şeyi bilir	2,9228	505	,33330

Mahşer Günü herkes Allah'a hesap verecektir	2,9069	505	,35809
Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği her şey doğrudur	2,8634	505	,43088
Kur'an Allah'ın emirlerini bildirir	2,9149	505	,33729
Kıyamet Günü vardır	2,8772	505	,41878
Allah vardır	2,9030	505	,38381
Öldükten sonra Ahiret denilen sonsuz bir hayat olacaktır	2,8277	505	,44099
Kur'an Allah'ın gönderdiği kutsal bir kitaptır	2,8990	505	,36691
Melekler vardır	2,8812	505	,38543
Hz. Muhammed Allah'ın peygamberidir	2,8950	505	,38172

c.1.2. Dinsel Yaşayışın Ahlak Boyutu İle İlgili Bulgular

DYÖ nün ahlak boyutundaki altı maddenin ortalama puanları da 4 lü Likert ölçeğinde ortalama olarak 3 puanın üzerinde değerler almıştır. En yüksek ortalama puan "Söz verildiği zaman sözünde durmak dini bir kural olduğundan, verdiğim sözü tutuyorum" maddesinde gerçekleşirken, en düşük ortalama puan "Komşulara iyi davranmak dini bir prensip olduğundan komşulara iyi davranıyorum" maddesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 6: DYÖ Ahlak Boyutu Maddeleri Ortalama Değerleri

Maddeler	\bar{X}	N	S
Dinde yasak edildiği için içki içmemeye özen gösteriyorum	3,2178	505	1,11984
Komşulara iyi davranmak dini bir prensip olduğundan komşulara iyi davranıyorum	3,1149	505	,98535
İnsanları aldatmak dini inancıma aykırı olduğu için kimseyi aldatmamaya özen gösteriyorum	3,3129	505	,89594
Dini inancıma göre doğru sözlü olmak gerektiğinden, doğru söylemeye gayret ediyorum	3,3228	505	,85494
Ana-babaya iyi davranmayı Allah emrettiği için anne-babama iyi davranıyorum	3,3010	505	,91531
Söz verildiği zaman sözünde durmak dini bir kural olduğundan, verdiğim sözü tutuyorum	3,3307	505	,83781

c.1.3 Dinsel Yaşayışın İbadet Boyutu İle İlgili Bulgular

DYÖ nün ibadet boyutundaki maddeler incelendiğinde en yüksek ortalama puan “Dua ediyorum” maddesinde gerçekleşirken, en düşük ortalama puan “Dini yayınlar okuyorum” maddesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca diğer 2 boyuttan farklı olarak “Namazlarımı kılıyorum”, “Televizyonda yayınlanan dini programları izliyorum”, “Mevlit hatim gibi dini toplantılara katılıyorum” ve “Kur’an-ı Kerim okuyorum” gibi başka maddelerde de ortalama puan 3 ün altında gerçekleşmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: DYÖ İbadet Boyutu Maddeleri Ortalama Değerleri

Maddeler	\bar{X}	N	S
Kutsal gün ve gecelerde dua ve ibadet yapıyorum	3,5089	505	,77946
Maddi gücüm olursa, hacca gitmeyi düşünürüm	3,5267	505	,88628
Herhangi bir engel olmadığı sürece ibadetlerimi yapıyorum	3,2970	505	1,03265
Mazeretlerim dışında Ramazan ayında oruç tutuyorum	3,5267	505	,91275
Farz ibadetlerin dışında da ibadet ediyorum	3,1010	505	1,20338
Namazlarımı kılıyorum	2,9703	505	1,29296
İnancımın gereği olan ibadetlerimi yerine getiriyorum	3,3446	505	,87972
Televizyonda yayınlanan dini programları izliyorum	2,7604	505	1,36278
Dini yayınlar okuyorum	2,6713	505	1,38546
Mevlit hatim gibi dini toplantılara katılıyorum	2,7327	505	1,36489
Kur’an-ı Kerim okuyorum	2,9248	505	1,29187
Dua ediyorum	3,6752	505	,71927

c.2. Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formunun Bulguları

Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formunun soruları tek tek incelendiğinde ortalamalarının 5’li ölçekte genellikle Hiçbir zaman yaşamadım (1) ile Bir kez yaşadım (2) değerleri arasında ortalama puanlar aldığı görülmektedir. Cevaplayıcıların en az yaşadığı durum” Gence

cinsellikle ilgili görmekten rahatsız olduğu şeyler göstermek” olarak ortaya çıkmıştır. En yüksek oranda karşı karşıya kaldıkları durumlar ise sırasıyla “Gencin yanında küfürlü konuşulması”, “Genci, döveceğini söyleyerek tehdit etmek” ve “Gençle hiçbir şeyi paylaşmamak” maddeleri olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 8).

Tablo 8: Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği C-Formu Maddeleri Ortalama Değerleri

Maddeler	\bar{X}	S
Gençlere, kendi cinslerine ait olmayan rolleri benimsemelerini sağlayacak şekilde davranılması	1,5525	1,08823
Aile bireylerinin ya da diğer kişilerin gençle alay etmelerine göz yumulması	1,6911	1,17160
Gencin kulağını çekmek	1,6851	1,00093
Genci, döveceğini söyleyerek tehdit etmek	1,9762	1,20327
Gençle hiçbir şeyi paylaşmamak	1,8594	1,17262
İnsan vücudunun, cinselliğin kötü bir şeymiş gibi tanıtılması	1,5822	1,14507
Genci omzundan, kolundan tutup sarsmak	1,6238	1,09880
Gencin suç işlemeye yöneltmesi	1,2752	,88275
Gence cinsellikle ilgili görmekten rahatsız olduğu şeyler göstermek	1,2079	,69174
Gencin yüzüne tokat atmak	1,6614	1,01095
Gencin cinsiyetinden memnun olunmaması ve bunun ona hissettirilmesi	1,3089	,94050
Gence bir alet (saç fırçası, sopa, terlik, kayış vb.) kullanarak vurmak	1,6574	1,12488
Gençle, cinsellikle ilgili eğitim amaçlı olmayan kaba konuşmalar yapılması	1,3822	,88331
Gencin çimdiklenmesi	1,7980	1,20465
Gencin yanında küfürlü konuşulması	2,1347	1,29318
Genci tırmalamak(tırnaklamak)	1,3208	,79934
Gencin oda, bodrum vb. yerlere kapatılması	1,4059	,99581
Genci müstehcen (açık saçık, yakışsız) yayınlara, resimlere konu ederek para kazanmak	1,3327	,95547
Gencin kaba etine (poposuna) terlik vb. ya da elle vurmak	1,6970	1,15354

Genci sıcak nesnelere (sigara, sıvı, metal vb.) kullanarak yakmak	1,2277	,76999
Gencin vücudunu, göstermekten rahatsızlık duyduğu özel (mahrem) yerlerini göstermesini istemek	1,3109	,94721
Gencin saçını çekmek	1,4891	,96793
Gencin başkalarının işledikleri bir suçu üstlenmesini istemek	1,2772	,90544
Gence sık sık "sen ne işe yararsın ki" denmesi	1,6653	1,15851
Gencin kan davalarında suç işlemeye teşvik edilmesi	1,2257	,81195
Gencin vücuduna, özel (mahrem) yerlerine onu utandıracak, rahatsız edecek şekilde dokunulması	1,2574	,85279

c.3. Örneklemin DYÖ Boyutları ve AİÇÖ C-Formu Ölçek Ortalamaları

Tablo 9: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	\bar{X}	S	Aralık	Min	Max
İnanç	505	28,8911	3,27357	20,00	10,00	30,00
Ahlak	505	19,6000	4,31847	18,00	6,00	24,00
İbadet	505	35,3069	7,47793	33,00	11,00	44,00
Toplam_DYÖ	505	83,7980	13,02252	71,00	27,00	98,00
Şiddet	505	39,6059	15,63958	104,00	26,00	130,00

Örneklemin ölçek ortalamaları değerlendirildiğinde DYÖ inanç boyutunun ortalama puanının 28,9 olduğu görülmektedir. En düşük 10 puan, en yüksek 30 puan alınan DYÖ inanç boyutunda 28,9 ortalama puanının ölçek en yüksek değerine oldukça yakın olduğu görülmektedir (Tablo 9).

DYÖ ahlak boyutunun ortalama puanının 19,6 olduğu görülmektedir. En düşük 6 puan, en yüksek 24 puan alınan DYÖ ahlak boyutunda ortaya çıkan ortalama puanının ölçek ortalamasından (15) yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 9).

DYÖ ibadet boyutu ortalama puanı ise 35,3 olarak gerçekleşmiştir. En düşük 11 puan, en yüksek 44 puan alınan DYÖ ibadet boyutunda ortaya çıkan ortalama değer, ölçek beklenen ortalama değeri 27,5 ten yüksek olarak gerçekleşmiştir (Tablo 9).

DYÖ toplam puanının ortalamasına baktığımızda 83,7 olan değer 98 olan en yüksek puana daha yakın olduğunu ve örneklemin ölçülen dindarlığının yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. En düşük puan DYÖ'nün tamamı için 27 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 9).

Aile içi şiddet ölçeğinde alınan en düşük puan 26, en yüksek puan 130 dur. Ortalama puanı 39,6 olarak gerçekleşen şiddet ölçeğinin örnekleminin düşük düzeyde şiddette maruz kaldığı sonucuna varılabilir (Tablo 9).

c.4. Örneklemin Öznel Dindarlık Algısı ve Dindarlık Durumu Dağılımı

Araştırmaya katılan gençlerin öznel dindarlık algısı ve dindarlık durumları arasındaki korelasyon ilişkisi Tablo 10'de gösterilmiştir. Gençlerin öznel dindarlık algılarının dindarlık ölçeği ile olan korelasyon ilişkisini incelemek için "Kendinizi ne kadar dindar hissediyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevap ile dindarlık ölçeği puanları arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Test sonucunda öznel dindarlık algısı ile dindarlık arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde güçlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. ($p < .05; r > 0,5$).

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Gençlerin Öznel Dindarlık Algısı ve Dindarlık Durumları Arasındaki Korelasyon İlişkisi

	N	Korelasyon (r)	p
Kendinizi ne kadar dindar hissediyorsunuz? & Toplam_DYÖ	505	,545	,000

c.5. Öznel Dindarlık Algısı ve Aile İçi Şiddet İlişkisi İle İlgili Bulgular

Cevaplayıcıların öznel dindarlık algılarının şiddet ile olan korelasyon ilişkisini incelemek için "Kendinizi ne kadar dindar hissediyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevap ile şiddet ölçeği puanları arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Test sonucunda p değeri 0,093 olarak gerçekleştiğinden, öznel dindarlık algısı ile şiddet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Tablo 11).

Tablo 11: Öznel Dindarlık Algısı ve Şiddet Arasındaki Korelasyon İlişkisi

	N	Korelasyon (r)	p
Kendinizi ne kadar dindar hissediyorsunuz? & Şiddet	505	-,075	,093

c.6. Dindarlık ve Alt Boyutları İle Aile İçi Şiddet Arasındaki İlişki

Tablo 12’de dindarlık ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasındaki ilişki ile dindarlığın alt boyutları ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını var ise bu ilişkilerin şiddetini görebiliriz. Buna göre dindarlık ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p < .05$).

Tablo 12: Dindarlık ve Alt Boyutları İle Şiddet Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon)

	N	Korelasyon (r)	p
Toplam_DYÖ & Şiddet	505	-,068	,125
İnanç ve Şiddet	505	-,160	,000
Ahlak ve Şiddet	505	-,052	,244
İbadet ve Şiddet	505	-,019	,672

Tablo 12’ de inanç boyutu ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p < .05$). Bu ilişki negatif yöndedir. İnanç boyutu puanı arttıkça çocukların maruz kaldıkları şiddet düzeyi azalmaktadır. Bu ilişkinin şiddetini gösteren değer ise 0,160 olup düşük düzeyde bir ilişkinin olduğunu gösterir.

Ahlak boyutu ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasındaki arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$).

İbadet boyutu ve aile içi şiddete maruziyet düzeyi arasında da yine istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > .05$)

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada;

1. Çocukların öznel dindarlık algıları ile dindarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.
2. Çocukların öznel dindarlık algıları ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
3. Çocukların dindarlık düzeyleri ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
4. Çocukların dindarlığının inanç boyutu ve maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna karşın, ahlak ve ibadet boyutu ile maruz kaldıkları aile içi

şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Öznel dindarlık algısı açısından; bu çalışmada çocukların öznel dindarlık algıları ile dindarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Değişkenler arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Böylece araştırmanın birinci hipotezi doğrulanmıştır. Bu algı ile çocukların maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Böylece araştırmanın ikinci hipotezi doğrulanmıştır. Hükümlülerle gerçekleştirilen başka bir çalışmada Can (2014) bu araştırma ile paralel bulgulara ulaşmıştır. "Hükümlülerin öz bildirimine dayalı olarak belirttikleri dindarlık düzeylerinin DYÖ' den aldıkları toplam puanla tutarlı olduğu görülmektedir. Bu durumda DYÖ' nün dindarlık düzeyini kişilerin algılarıyla paralel şekilde ölçtüğü söylenebilir." (102).

Bu araştırmanın yola çıkış noktası; çocukların aile içi şiddete maruz kalması ile dindarlık arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunduğu "çocukların dindarlık düzeylerine bağlı olarak maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeylerinin farklılaşacağı; çocukların dindarlık düzeyleri arttıkça maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeylerinin azalacağı" nın öngörülmesidir. Çünkü din, insanları birbirine bağlayan, topluma düzen veren en önemli bağlardan biridir. Din, Hayata anlam verir, kişiye kimlik ve aidiyet duygusu kazandırır, yapısal ve kültürel işlevleri yerine getirir, insana bir dünya görüşü kazandırır. Din değer yargılarını ve kültürel değerleri kutsallaştırmak suretiyle de toplum ve birey için hayatın devamlılık ve istikrarına büyük katkılar sağlar (Coşkun, 2003; 15-16). Toplumun bireylerini benzeştirerek aralarındaki gerilimi, farklılaşmayı dolayısıyla çatışma potansiyelini düşürerek şiddet davranışını engeller. Bireyin duyuş ve düşünüşüne etki ederek, kendisinin de belirleyicisi olduğu norm ve değerleri içselleştirmesini sağlar ve ahlak, vicdan, günah gibi men edici araçlarla oto kontrol sağlar. İçsel bir denetim mekanizması oluşturarak şiddet içeren davranışların önüne geçer. Din ölüm, hastalık, eşitsizlik gibi acı verici durumları anlaşılır katlanılır kılmakla bireyi içine düşebileceği kaotik durumdan ve buna vereceği anarşik tepkilerden alıkoyarak şiddete yönelmesini önler. Ancak bu çalışmada öngörülenin aksine çocukların dindarlık düzeyleri ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Böylece araştırmanın üçüncü hipotezi doğrulanamamıştır.

Bu duruma örneklem grubunun küçüklüğü, seçilen bölge ve okulun şiddet ile dindarlık durumlarını belirleme konusunda uygunsuzluğu neden olmuş olabilir. Çünkü Seyhan ilçesi Adana'daki diğer ilçelere göre sosyo-

ekonomik bakımdan gelişmiş bir durumdadır. Seçilen okul il ve ilçe genelindeki okullar arasında üst düzey sayılabilecek bir okuldur. Öğrenci velileri çocukların eğitimi konusunda duyarlıdır. Veliler, veli toplantılarına ve 7-19 yaş aile eğitimi programına gönüllü olarak katılmaktadır. Çocuklarına karşı ilgili olan velilerin eğitim düzeyleri ve şiddet konusundaki bilinç düzeyleri yüksektir. Bu anlamda bu bölgede yaşayan aileler ve çocuklar aile içi şiddet açısından çeşitli risk faktörlerinden uzaktırlar denilebilir. Aile içi şiddet ölçeği ve DYÖ toplam ortalamalarına göre örneklem grubundaki gençlerin düşük düzeyde şiddete maruz kaldıklarının ve yüksek düzeyde dindar olduklarının (Tablo 10) belirlenmesi bu durumu doğrular niteliktedir.

Bu araştırmada çocukların dindarlığındaki ibadet ve ahlak boyutları ile maruz kaldıkları aile içi şiddet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamazken inanç boyutu ve maruz kalınan aile içi şiddet düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki görülmektedir. İnanç boyutu puanı arttıkça maruz kalınan aile içi şiddet düzeyi azalmaktadır. Dindarlığın inanç boyutunda ilahî bir varlığın olduğunu, mahiyetini, belirlenen amaç ve ilkeleri kabul etmek ve bu iradenin amacını yerine getirmek söz konusudur. İnanç düzeyi yüksek çocukların ilahi iradeye paralel olarak anne babanın ve diğer büyüklerin de iradesini kabul ederek, onların koyduğu kurallara uymak, söylediklerini yerine getirmek noktasında daha uyumlu oldukları ve buna bağlı olarak da şiddete daha az maruz kaldıkları düşünülebilir.

Dindar insan, kendisini ilahî varlığa bağlayan ve O'nunla ilişkiye sokan belli inançların sahibidir. Sahip olunan bu inançlar aynı zamanda dinî hayatın çekirdeğini oluşturur. İnanç insan hayatının her alanında önemli bir yere sahiptir. Dindarlığın inanç boyutuyla ilgili çalışanlar, dindarlığın inananların psikolojik ve sosyal uyumundaki rolünü de inceleme konusu yapmaktadırlar (Glock, 2001; 3). İnsanların dindarlıkları hem dinin inanç esaslarını benimseme ve bunlara bağlanma hem de bu inanç esaslarının günlük yaşamlarına ve sosyal ilişkilerine büyük ölçüde etki eder. Bu boyuttaki birey yalnızca otoriteye uyan, toplumun beklentileri yönünde hareket eden, gündelik yaşantının kurallarına riayet eden, ebeveynlerinin sözünü dinleyen, uyumlu ve itaatkar kişi değildir. Bu kazanımların yanında kişi inançları sayesinde bunları içselleştirerek otokontrol, öz disiplin sağlama, öfkesine hakim olma, başkalarının öfkesini kışkırtmama, tehlikeden uzak durma, kendini savunma, kendisi ve çevresiyle sağlıklı sınırlar koyma, mahremiyetini koruma, değerlerine sahip çıkma, hayatı anlamlandırma, kendi kendini motive etme vb. gibi pek çok beceri edinir. Buradan hareketle

bireylerin inanç mekanizmaları harekete geçirilebilir ve doğru şekilde yönlendirilebilirse maruz kalınacak olan şiddetin azaltılabileceği sonucuna varılabilir. Çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi, çocukların şiddetten korunması ve şiddete uğrama sonrası onların rehabilitasyon sürecinde bu kazanımların nasıl verileceği, hangi yöntem ve metodların kullanılacağı, nasıl bir içerik oluşturulacağı, planlama ve programlama aşamalarında nasıl bir yol izleneceği din eğitimi biliminin yardımıyla belirlenebilir.

Sonuç olarak; yapılan analizlerle çocukların aile içinde maruz kaldıkları şiddet düzeyi ile dindarlıklarının inanç boyutu arasındaki ilişkinin türü ve yönü tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle çocukların aile içinde şiddete maruziyet düzeylerinin azaltılması, onların şiddetten korunması, şiddete maruz kalan çocukların şiddet sonrası yaşamlarını sürdürme ve kendilerini onarma sürecine katkı sunmak adına dindarlığın inanç boyutundan yararlanılabilir. Din eğitimi bilimi çalışmaları ile bu boyuttaki değişken ve dinamikler harekete geçirilebilir. Konuyla ilgili disiplinler arası benzer nitelikte çalışmaların farklı gruplarla yeniden yapılması problemin çözümüne yönelik katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- AKDUMAN, G., RUBAN, C., AKDUMAN, B. ve KORKUSUZ, İ. (2005). Çocuk ve Cinsel İstismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3 (1), 9-14.
- ARAL, N. (1991). Ailenin Güçlenmesinde Aile Bireylerinin Sorumlulukları. *Ankara Aile Araştırma Kurumu, Eğitim-3*, 39.
- AYDIN, Ö. G. (2011). *Yaşamı Sürdürmede Dini İnancın Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BREMNER, R. H., KOOLE, S. L., & BUSHMAN, B. J. (2011). "Pray for Those Who Mistreat You": Effects of Prayer on Anger and Aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin* 37(6), 830-837.
- CENGİZ, M. (2008). Çocukların Aile İçi Şiddete Uğramasına Neden Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- ÇHS, Çocuk Hakları Sözleşmesi (1995). 27.01.1995 tarihli Resmi Gazete Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü.
- DURKHEIM, E. (2005). *Dini Hayatın İlkel Biçimleri* (çev. Fuat Aydın) İstanbul: Ataç Yay.

- FINKELHOR, D., Hotaling, G. T., Lewis, I. A. & Smith, C. (1989). Sexual abuse and its relationship to later sexual satisfaction, marital status, religion, and attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*, 4, 379-399.
- GELLES, R. J. (1985). Family Violence. *Annual Review of Sociology*, 11, 347-367.
- GÜLMEZ, Ç. (2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık. Yayınlanmamış Doktora Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- HINES, D. A. & Malley, M. K. (2005). *Family Violence in the United States: Defining, Understanding and Combating Abuse*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- HÖKELEKLİ, H. (2007). Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 61-78.
- KARSLI, N. (2012). Dindarlık ve Öfke Kontrolü İlişkisi Üzerine Tecrübî Bir Araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, 16(50), Kış, 67.
- KAYIKLIK, H. (2003). *Orta Yaş Ve Yaşlılıkta Dinsel Eğilimler*. Adana: Baki Kitapevi.
- KAYIKLIK, H. (2011). *Din Psikolojisi: Bireysel Dindarlık Üzerine*. Adana: Karahan Kitapevi.
- KING, V. (2003). The influence of religion on fathers' relationships with their children. *Journal of Marriage and Family*, 65, 382-395
- KÜNTAY, E. ve Erginsoy, G. (2005). İstanbul'da On Sekiz Yaşından Küçük Ticari Seks İşçisi Kız Çocuklar (s. 94). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- LILLY, M. M., HOWELL, K. H. & BERMAN, S. G. (2015). World Assumptions, Religiosity, and PTSD in Survivors of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women* 2015, 21(1), 87-104.
- MIAN, M. (2004). World Report on Violence and Health: What It Ortalamas for Children and Pediatricians. *The Journal of Pediatrics*, 145, 14-19.
- OVACIK, A. C. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PARKER, J. A., MANDLECO1, B., ROPER, S. O., FREEBORN, D. & DYCHES, T. T. (2011). Religiosity, Spirituality, and Marital Relationships of Parents Raising a Typically Developing Child or a Child With a Disability. *Journal of Family Nursing* 17(1), 82-104.

- SARAN, N. (1991) *Aile Hayatı ve Toplum. Aile Yazıları:3* Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını. Ankara: MN Ofset.
- SARIBEYOĞLU, S. N. (2007). Lise Öğrencilerinde Aile İçi Çocuk İstismarı İle Zorbalık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- STRAUS, M. A. (1992). Sociological Research and Social Policy: The Case of Family Violence. *Sociological Forum*, 7(2), 211-237.
- TBMM AKR., (2010). *Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. Ankara.
- VAHİP, I. ve DOĞANAVŞARGİL, Ö. (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- YAPICI, A. (2002). Dini Yaşayışın Farklı Görüntüleri ve Dogmatik Dindarlık. *Ç. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Temmuz-Aralık
- YAPICI, A. (2007). *Ruh Sağlığı ve Din: Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*. Adana: Karahan Kitabevi.
- YENİBAŞ R. ve ŞİRİN, A. (2007). *Ailede Çocuğun İstismarı ve Umutsuzluk (1. Basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- http1: <http://www.cnnturk.com/turkiye/cocuklara-yonelik-cinsel-istismar-yuzde-400-artti> erişim: 16.06.2016
- http 2: <http://www.mynet.com/haber/guncel/karamandaki-cinsel-istismar-olayinin-faili-buyukturk-babasi-olmadigi-icin-ona-ozen-gosterdim-2490066-1> erişim: 16.06.2016
- http 3: <http://www.memurlar.net/haber/590146/> erişim: 16.06.2016
- http 4: <http://www.memurlar.net/haber/586174/> erişim:16.06.2016

EKLER

Ek- A DYÖ Güvenilirlik Analizi İlk Sonuçları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach Alpha Değeri
Allah yaptığımız her şeyi bilir	52,8515	194,206	,549	,930
Mahşer Günü herkes Allah'a hesap verecektir	52,8356	193,499	,581	,929
Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği her şey doğrudur	52,7921	191,971	,608	,929
Kur'an Allah'ın emirlerini bildirir	52,8436	194,041	,560	,930
Kıyamet Günü vardır	52,8059	192,395	,590	,929
Allah vardır	52,8317	195,303	,370	,930
Öldükten sonra Ahiret denilen sonsuz bir hayat olacaktır	52,7564	191,843	,604	,929
Kur'an Allah'ın gönderdiği kutsal bir kitaptır	52,8277	193,488	,568	,929
Melekler vardır	52,8099	193,067	,579	,929
Hz. Muhammed Allah'ın peygamberidir	52,8238	193,713	,523	,930
Dinde yasak edildiği için içki içmemeye özen gösteriyorum	52,1465	180,427	,590	,928
Komşulara iyi davranmak dini bir prensip olduğundan komşulara iyi davranıyorum	52,0436	182,320	,606	,928
İnsanları aldatmak dini inancima aykırı olduğu için kimseyi aldatmamaya özen gösteriyorum	52,2416	185,354	,544	,928
Dini inancima göre doğru sözlü olmak gerektiğinden, doğru	52,2515	184,562	,608	,928

söylemeye gayret ediyorum				
Ana-babaya iyi davranmayı Allah emrettiği için anne-babama iyi davranıyorum	52,2297	183,919	,591	,928
Söz verildiği zaman sözünde durmak dini bir kural olduğundan, verdiğim sözü tutuyorum	52,2594	183,383	,676	,927
Kutsal gün ve gecelerde dua ve ibadet yapıyorum	52,0495	180,964	,709	,926
Maddi gücüm olursa, hacca gitmeyi düşünürüm	52,2139	179,736	,704	,926
Herhangi bir engel olmadığı sürece ibadetlerimi yapıyorum	51,4891	179,611	,717	,926
Mazeretlerim dışında Ramazan ayında oruç tutuyorum	52,0634	180,770	,625	,927
Farz ibadetlerin dışında da ibadet ediyorum	51,3762	178,989	,671	,927
Namazlarımı kılıyorum	51,1426	181,242	,620	,927
İnancımın gereği olan ibadetlerimi yerine getiriyorum	51,7307	180,904	,711	,926
Televizyonda yayınlanan dini programları izliyorum	50,9406	185,016	,512	,929
Dini yayınlar okuyorum	50,8554	184,326	,560	,928
Cenaze merasimlerine katılıyorum	51,2871	190,991	,262	,933
Mevlit hatim gibi dini toplantılara katılıyorum	51,0119	183,290	,531	,929
Kur'an-ı Kerim okuyorum	51,2871	182,336	,521	,929
Dua ediyorum	52,4535	187,141	,506	,929
Cennet Cehennem diye birşey yoktur-Ters sıralı	52,6812	194,948	,240	,931

Ek- B: DYÖ Faktör Analizi Sonuçları

	Boyutlar		
	1	2	3
Allah yaptığımız her şeyi bilir	,910		
Mahşer Günü herkes Allah'a hesap verecektir	,863		
Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği her şey doğrudur	,835		
Kur'an Allah'ın emirlerini bildirir	,867		
Kıyamet Günü vardır	,874		
Allah vardır	,728		
Öldükten sonra Ahiret denilen sonsuz bir hayat olacaktır	,700		
Kur'an Allah'ın gönderdiği kutsal bir kitaptır	,859		
Melekler vardır	,802		
Hz. Muhammed Allah'ın peygamberidir	,790		
Dinde yasak edildiği için içki içmemeye özen gösteriyorum			,430
Komşulara iyi davranmak dini bir prensip olduğundan komşulara iyi davranıyorum			,684
İnsanları aldatmak dini inancıma aykırı olduğu için kimseyi aldatmamaya özen gösteriyorum			,778
Dini inancıma göre doğru sözlü olmak gerektiğinden, doğru söylemeye gayret ediyorum			,808
Ana-babaya iyi davranmayı Allah emrettiği için anne-babama iyi davranıyorum			,708
Söz verildiği zaman sözünde durmak dini bir kural olduğundan, verdiğim sözü tutuyorum			,644
Kutsal gün ve gecelerde dua ve ibadet yapıyorum		,627	
Maddi gücüm olursa, hacca gitmeyi düşünürüm		,560	
Herhangi bir engel olmadığı sürece ibadetlerimi yapıyorum		,795	
Mazeretlerim dışında Ramazan ayında oruç tutuyorum		,547	
Farz ibadetlerin dışında da ibadet ediyorum		,768	
Namazlarımı kılıyorum		,768	
İnancımın gereği olan ibadetlerimi yerine getiriyorum		,602	,474
Televizyonda yayınlanan dini programları izliyorum		,718	
Dini yayınlar okuyorum		,742	
Mevlit hatim gibi dini toplantılara katılıyorum		,719	

Kur'an-ı Kerim okuyorum		,724	
Dua ediyorum			

Ek- C: Aile İçi Çocuk İstismarı C-Formu Güvenilirlik Analizi İlk Sonuçları

	Madde Silindiğin de Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğin de Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğin de Cronbach Alpha Değeri
Gence bazen çok sert bazen çok yumuşak davranmak	61,0198	313,230	,216	,884
Gençlere, kendi cinslerine ait olmayan rolleri benimsemelerini sağlayacak şekilde davranılması	62,4733	308,159	,386	,880
Aile bireylerinin ya da diğer kişilerin gençle alay etmelerine göz yumulması	62,3347	304,850	,437	,879
Gencin kulağını çekmek	62,3406	308,876	,404	,880
Genci, döveceğini söyleyerek tehdit etmek	62,0495	299,273	,562	,877
Gençle hiçbir şeyi paylaşmamak	62,1663	308,191	,353	,881
İnsan vücudunun, cinselliğin kötü bir şeymiş gibi tanıtılması	62,4436	305,454	,433	,879
Genci omzundan, kolundan tutup sarsmak	62,4020	303,189	,515	,878
Gencin suç işlemeye yöneltmesi	62,7505	307,688	,505	,879
Gence cinsellikle ilgili görmekten rahatsız olduğu şeyler göstermek	62,8178	312,122	,471	,880
Gencin yüzüne tokat atmak	62,3644	303,863	,545	,878
Gencin cinsiyetinden memnun olunmaması ve bunun ona hissettirilmesi	62,7168	308,053	,459	,879
Gence bir alet (saç fırçası, sopa, terlik, kayış vb.) kullanarak vurmak	62,3683	302,650	,516	,878
Gençle, cinsellikle ilgili eğitim amaçlı olmayan kaba konuşmalar yapılması	62,6436	306,527	,543	,878
Gencin çimdiklenmesi	62,2277	302,073	,491	,878

Gencin yanında küfürlü konuşulması	61,8911	306,923	,342	,881
Genci tırmalamak(tırnaklamak)	62,7050	306,280	,614	,878
Gencin oda, bodrum vb. yerlere kapatılması	62,6198	304,391	,539	,878
Genci müstehcen (açık saçık, yakışsız) yayınlara, resimlere konu ederek para kazanmak	62,6931	307,308	,474	,879
Gencin kaba etine (poposuna) terlik vb. ya da elle vurmak	62,3287	303,043	,491	,878
Genci sıcak nesnelere (sigara, sıvı, metal vb.) kullanarak yakmak	62,7980	309,162	,530	,879
Gencin vücudunu, göstermekten rahatsızlık duyduğu özel (mahrem) yerlerini göstermesini istemek	62,7149	306,137	,515	,878
Gencin saçını çekmek	62,5366	304,507	,552	,878
Gencin başkalarının işledikleri bir suçu üstlenmesini istemek	62,7485	306,419	,532	,878
Gence sık sık "sen ne işe yararsın ki" denmesi	62,3604	299,005	,593	,876
Gencin kan davalarında suç işlemeye teşvik edilmesi	62,8000	308,291	,531	,879
Gencin vücuduna, özel (mahrem) yerlerine onu utandıracak, rahatsız edecek şekilde dokunulması	62,7683	304,948	,619	,877
Gencin gelişimini destekleyen fırsat ve ortamlar yaratmak	61,8376	310,160	,271	,883
Gencin yaşına ve gelişim düzeyine uygun spor aktivitelerine yönlendirilmesi	61,4277	312,765	,194	,885
Gence zaman ayırmak ve ortak etkinliklerde bulunmak	61,3743	307,473	,308	,882
Genç cinsellikle ilgili sorular sorduğunda yaşına uygun doğru cevaplar verilmesi	60,6079	318,763	,048	,890
Genç herhangi bir işle uğraşırken gösterdiği çabaya saygı duymak	61,6079	301,925	,369	,881

Genci tutarlı bir şekilde eğitmek ancak gerektiğinde esnek davranabilmek	61,0713	308,320	,248	,884
Gencin kendi kendine yetebilmesini sağlayacak deneyimlerinin desteklenmesi	61,0990	312,216	,181	,886
Gencin kendini ifade etmesine olanak sağlamak	61,7663	309,259	,225	,885

EK-D: Aile İçi Çocuk İstismarı C-Formu Güvenilirlik Analizi İkinci Sonuçları

	Madde Silindiği nde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiği nde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiği nde Cronbach Alpha Değeri
Gençlere, kendi cinslerine ait olmayan rolleri benimsemelerini sağlayacak şekilde davranılması	38,0535	229,404	,425	,924
Aile bireylerinin ya da diğer kişilerin gençle alay etmelerine göz yumulması	37,9149	228,761	,408	,925
Gencin kulağını çekmek	37,9208	229,831	,454	,923
Genci, döveceğini söyleyerek tehdit etmek	37,6297	224,111	,528	,923
Gençle hiçbir şeyi paylaşmamak	37,7465	229,325	,391	,925
İnsan vücudunun, cinselliğin kötü bir şeymiş gibi tanıtılması	38,0238	227,452	,458	,924
Genci omzundan, kolundan tutup sarsmak	37,9822	225,145	,553	,922
Gencin suç işlemeye yöneltilmesi	38,3307	229,750	,526	,922
Gence cinsellikle ilgili görmekten rahatsız olduğu şeyler göstermek	38,3980	231,891	,580	,922
Gencin yüzüne tokat atmak	37,9446	224,291	,637	,921
Gencin cinsiyetinden memnun olunmaması ve bunun ona hissettirilmesi	38,2970	228,237	,545	,922
Gence bir alet (saç fırçası, sopa, terlik, kayış vb.) kullanarak vurmak	37,9485	223,771	,581	,921
Gençle, cinsellikle ilgili eğitim amaçlı olmayan kaba konuşmalar yapılması	38,2238	227,813	,600	,921

Gencin çimdiklenmesi	37,8079	222,786	,566	,922
Gencin yanında küfürlü konuşulması	37,4713	225,960	,436	,925
Genci tırmalamak(tırnaklamak)	38,2851	226,692	,717	,920
Gencin oda, bodrum vb. yerlere kapatılması	38,2000	225,748	,597	,921
Genci müstehcen (açık saçık, yakışsız) yayınlara, resimlere konu ederek para kazanmak	38,2733	228,552	,524	,922
Gencin kaba etine (poposuna) terlik vb. ya da elle vurmak	37,9089	223,297	,579	,922
Genci sıcak nesnelere (sigara, sıvı, metal vb.) kullanarak yakmak	38,3782	229,962	,601	,922
Gencin vücudunu, göstermekten rahatsızlık duyduğu özel (mahrem) yerlerini göstermesini istemek	38,2950	226,335	,609	,921
Gencin saçını çekmek	38,1168	224,901	,646	,921
Gencin başkalarının işledikleri bir suçu üstlenmesini istemek	38,3287	227,102	,611	,921
Gence sık sık "sen ne işe yararsın ki" denmesi	37,9406	221,199	,640	,920
Gencin kan davalarında suç işlemeye teşvik edilmesi	38,3802	228,998	,608	,921
Gencin vücuduna, özel (mahrem) yerlerine onu utandıracak, rahatsız edecek şekilde dokunulması	38,3485	226,085	,693	,920

bilimname XXXI, 2016/2, 142-145
Arrival Date: 14.05.2016, Publishing Date: 30.12.2016
doi: <http://dx.doi.org/10.21646/bilimname.2016.14>

RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST CHILD IN THE FAMILY AND CHILD'S RELIGIOSITY

Yasemin DAVARCI^a

Hasan KAYIKLIK^b

Extended Abstract

Family, violence and religion are the concepts which protect their existence, influence and importance in human life at entire periods of history. These concepts are sometimes problems and sometimes they confront us as a solution. Handling and perceptions, roles and functions, causes and effects, or even definitions of it has changed and transformed based on time, space and culture. This study has been designed to reveal the relationship between the religiosity of children and their exposure to domestic violence. Because violence is a very large and complex matter, it is limited as family violence against children under the heading of domestic violence. Including the right of children from their parents; children are exposed to violence within the family what is the relationship between their piety or may be? Is there any relationship between children's piety and their violence experience? If there is a relationship between them, how they affect each other? answers to these questions were sought.

IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) software program was used to test hypotheses generated for the purposes of research. To measure the reliability of the scale Cronbach's alpha internal analysis, Paersoncorelation test to determine the direction and significance of the relationship between the resulting variables, to determine the structure of the relation, regression analysis is done. The T-test and ANOVA were used for comparisons. Research, Adana at the high school level, was conducted with the participation of 505 students studying teaching. Screening method and survey technique was used. Findings of this study, no statistically

^a PhD. Student, Ministry of Family and Social Affairs, yasemindavarci@yahoo.com

^b Prof., Cukurova University Theology Faculty, hkayiklik@cu.edu.tr

significant relationship between exposure to violence in the family and the child's religiosity. However, a statistically significant negative relationship between the size of the child's religion of faith and family in the level of violence was found.

Introduction

Domestic violence in the world and in our country that makes you feel a little more with each passing day existence has become a major bio-psycho-social problems. This problem recently is a current issue that is being discussed sensitively with public institutions and civil society organizations who are on alert. In the news, written and visual media, social media almost every day, the family violence events, modeled on the increase, violence is caused to become more pronounced and visible than before. On the other hand, this phenomenon frequently used by the media, is welcomed ordinary normalized by people, even has become a position recognized in many ways.

In the study, too often in the past years not covered in the media, which is overlooked by a large part of society, domestic violence is a subject that has been covered up where the reflected portion towards child. Throughout history, violence against children, is very common and considered legitimate by society. In recent days, it is reflected in media reports about sexual abuse with children almost every day. Children are particularly exposed even by those obliged to protect themselves from abuse. Even the children who are in institutions representing religious communities even witnessed on the issue of the abused (http 1, 2, 3, 4). Throughout history, violence against children, domestic violence is very common and can be considered legitimate by society. Some parents, accepted by a training and disciplinary mechanism used children to violence, there appears to be fairly widespread in the family. Moreover, parents are a big part of their violent behavior, perceptions are covered by violence. In this regard, it is extremely conscious of the problems encountered and even in educated families. Given that all forms of violence, their children are either witnesses or victims. Children growing up in violent environments, advanced maturity, becoming carriers and practitioners of violence.

Some parents accepted by training and used as a disciplinary mechanism for children to violence, which appears to be quite widespread in the family. Moreover, parents do not perceive a large part of the scope of violence and violent behavior. In this regard, even in extremely conscious and educated family, problems are encountered. Given that all forms of violence children, they are either victims or witnesses. Children growing up in violent

environments are becoming carriers and practitioners of violence in the forward run.

Most of the researches recently done, shows that domestic violence has been living much more intense and widespread than supposed. Domestic violence against children, mostly ignored in traditional structure is hidden. From past to present by many families, violence is used as a tool against child discipline and education. Under these circumstances, violence against children, as long as being exaggerated reflection of the middle of the street and law enforcement continues its presence in the family. That take place in the private sphere of family violence against children, can not be too much interference. Children exposed to violence within the family, in general, to accept this situation and they hide from their environment.

Research Hypothesis

In this study;

1. Religiosity levels will vary according to the children 's subjective perception of religiosity.
2. There is a relationship between children 's perception of subjective piety with which they exposed the level of domestic violence.
3. Levels of violence they are exposed to domestic violence increases children 's religiosity level will be reduced.
4. There is a relationship between the children's sub dimensions of piety level and level of violence exposed within the family.

Research Findings

In this study;

1. it was found a strong positive correlation between Children's subjective perception of piety with piety, statistically significant.
2. A statistically significant relationship between children 's perception of subjective religiosity and their families exposed to domestic violence level was not found.
3. A statistically significant relationship between the level of religiosity with children exposed to domestic violence level could be found.
4. A statistically significant negative relationship between the size of faith children's religiosity and severity of their exposure levels, have been found. However, a statistically significant relationship between morality and the level of violence they are exposed to worship size could not be obtained.

Discussion and Results

Starting point of this research; It is predicted that there is a negative relationship between religion and violence. Depending on the level of religiosity of young people, their level of exposure to domestic violence vary. As young people's religiosity level increases, their exposure level of violence is expected to decrease. Because religion connects people is one of the most important links that governs the society. Religion gives meaning to life, it gives people a sense of identity and belonging, performs structural and cultural functions, provides a worldview of people. (Coşkun, 2003, 15-16)

Religion prevents violent behavior by likening members of community to each other. It reduces differentiations and tensions between members of the community, reducing the potential for conflict. By affecting the individual's feeling and thinking, it also allows the internalization of norms and values is decisive and morality, conscience, sins such as inhibitory control provides the tools car. Creating an internal control mechanism avoids violent behavior. Religion, death, illness, painful conditions such as inequality makes clear bearable. Individuals can fall into the chaotic situation and they can give anarchic reaction to it. Religion prevents individuals to turn violence.

Keywords: Domestic violence, Violence against children, Religiosity.

